

Sygn. akt II AKa 10/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny II Wydział Karny w Rzeszowie

w składzie:

Przewodniczący: SSA Stanisław Urban (spr.)

Sędziowie: SSA Stanisław Sielski

SSA Piotr Moskwa

Protokolant: st. sekr. sądowy Halina Rączy

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie

- Stanisława Rokity,

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2013 r.

sprawy **M. C.** o wyrok łączny

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 21 listopada 2012 r., sygn. akt II K 91/12

u c h y l a zaskarżony wyrok łączny i sprawę **p r z e k a z u j e** Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II AKa 10/13

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Rzeszowie ustalił, iż M. C. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 16 marca 2010 r., sygn. **akt II K 34/10**, za przestępstwo z art. 284 § 1 k.k. popełnione w lipcu 2008 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 21 lutego 2011r. (sygn. akt II Ko 577/10);

II. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 11 maja 2010 r., sygn. **akt X K 800/10**, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. popełnione w dniu 9 grudnia 2009r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 2 lat, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 23 lutego 2011r. (sygn. akt VI Ko 5629/10);

III. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 1 lipca 2010 r., **sygn. akt II K 227/10**, za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione

w okresie od 25 czerwca 2009 r. do 5 sierpnia 2009 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 7 marca 2012 r. (sygn. akt II Ko 3741/11);

IV. Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2010r., **sygn. akt II K 54/10**, za przestępstwo z art. 310 § 1 i 3 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 28 listopada 2008r. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 25 października 2011r. (sygn. akt II Ko 313/11);

V. Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 2 września 2010r., **sygn. akt II Ks 16/10**, za przestępstwo skarbowe z art. 65 § 3 k.k.s. w zw. z art. 91 § 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. popełnione w dniu 29 stycznia 2010 r. na karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych po 50 złotych;

VI. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011r., **sygn. akt X K 533/11**, za przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. popełnione w dniu 11 grudnia 2009r. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat;

VII. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 9 czerwca 2011r., **sygn. akt X K 7/11**, za przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. popełnione w okresie od 21 kwietnia do 25 sierpnia 2010r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

VIII. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 13 września 2011r., **sygn. akt X K1081/11**:

a. za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 12 do 13 marca 2009 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

b. za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 3 czerwca do 31 marca 2009 r. do 7 kwietnia 2009r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

c. za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 3 czerwca do 13 czerwca 2009r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

d. za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 17 września do 24 września 2010 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

przy czym jako karę łączną wymierzono karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat;

IX. Sądu Rejonowego w Łąncucie z dnia 18 listopada 2011r., sygn. **akt II K 375/11**, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 28 do 29 kwietnia 2010 r. na karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie rozwiązał węzeł kary łącznej orzeczonej wobec skazanego M. C. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 15 maja 2012 r., sygn. akt II K 64/11, i w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności orzeczonych wobec skazanego:

a. wyrokiem Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 16 marca 2010r. (sygn. akt II K 34/10) wyżej opisanego w punkcie I,

b. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 11 maja 2010r. (sygn. akt X K 800/10) wyżej opisanego w punkcie II,

- c. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 1 lipca 2010r. (sygn. akt II K 227/10) wyżej opisanego w punkcie III,
- d. wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2010r. (sygn. akt II K 54/10) wyżej opisanego w punkcie IV,
- e. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011r. (sygn. akt X K 533/11) wyżej opisanego w punkcie VI,

wymierzył skazanemu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres odbytych kar w sprawach podlegających łączeniu, w tym okres od 12 kwietnia 2011r. do 12 czerwca 2012 r. zaliczony na poczet wykonywanej łącznej kary 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 15 maja 2012 r. (sygn. akt II K 64/12).

W oparciu o art. 576 § 1 k.p.k. orzekł, iż w pozostałym zakresie wyroki podlegające połączeniu podlegają odrębnemu wykonaniu.

Na zasadzie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków:

- a. Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 2 września 2010 r. (sygn. akt II Ks 16/10) wyżej opisanego w punkcie V,
- b. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 9 września 2011r. (sygn. akt X K 7/11) wyżej opisanego w punkcie VII,
- c. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 13 września 2011r. (sygn. akt X K 1081/11) wyżej opisanego w punkcie VIII,
- d. Sądu Rejonowego w Łąncucie z dnia 18 listopada 2011r. (sygn. akt II K 375/11) wyżej opisanego w punkcie IX.

Od tego orzeczenia apelację wywiódł obrońca skazanego, zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, polegający na błędnym przyjęciu, iż kara 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby 3 lat, wymierzona M. C. przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 8 czerwca 2011 r. (sygn. akt X K 533/11) za popełnienie przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w dniu 11 grudnia 2009 r. - została zarządzona postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 7 marca 2012 r. (sygn. akt VI Ko 5995/11);
2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 572 k.p.k., które miało wpływ na treść wyroku - poprzez jego niezastosowanie w części dotyczącej wyroków Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 16 marca 2010 r. (sygn. akt II K 34/10), Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 11 maja 2010 r. (sygn. akt X K 800/10), Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 1 lipca 2010 r. (sygn. akt II K 227/10), Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2010 r. (sygn. akt II K 54/10) oraz Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011 r., (sygn. akt X K 533/11), pomimo iż brak jest warunków do wydania wyroku łącznego obejmującego te wyroki;
3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 89 k.k. w zw. z art. 4 §1 k.k., tj. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r. - poprzez jego niezastosowanie, przez orzeczenie w wyroku kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwa, za które skazanemu orzeczono kary z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez warunkowego ich wykonania (zarządzono ich wykonanie).

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesiona apelacja skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1598) wprowadzono do art. 89 k.k. nowy paragraf 1a - przewidujący, że „w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”. Przepis ten wszedł w życie z dniem 8 czerwca 2010 r., przy czym ustawa go ustanawiająca, w odniesieniu do przepisów prawa karnego materialnego, przepisów intertemporalnych nie zawierała.

Przed dniem 8 czerwca 2010 r., w zasadzie jednolita, interpretacja ówczesnego stanu prawnego była taka, że orzeczenie w wyroku łącznym kary łącznej, w przypadku wymierzenia poszczególnymi wyrokami kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania oraz kar bezwzględnych, mogło nastąpić jedynie wówczas, gdy ta nowa kara łączna orzekana była z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41).

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, trzeba stwierdzić, że orzeczenie w zaskarżonym wyroku łącznym kary łącznej 4 lat pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, popełnione przed 8 czerwca 2010 r., za które w jednym wypadku wymierzono kary pozbawienia wolności z dobrodziejstwem określonym w art. 69 k.k., stanowiło rażące i mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie art. 4 § 1 k.k. Błąd ten – jak wynika z uzasadnienia wyroku- był następstwem błędnego ustalenia, iż kara pozbawienia wolności za czyn popełniony w dniu 11 grudnia 2009r., osądzony wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011r., X K 533/11, pierwotnie warunkowo zawieszona, została następnie zarządzona. Zarzut sformułowany w punkcie 1 skargi odwoławczej należało podzielić.

Podobnie rację ma autor apelacji, jeżeli chodzi o zarzut wyartykułowany w punkcie 3. Jak podano powyżej, zastosowanie w przedmiotowej sprawie winien znaleźć art. 89 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r.

Celowe wydaje się poczynienie kilku uwag dotyczących tzw. realnego zbiegu przestępstw oraz instytucji kary łącznej. Z realnym zbiegiem przestępstw mamy do czynienia wówczas, gdy sprawca popełnia dwa lub więcej czynów zanim zapadł pierwszy, chociażby nieprawomocny, wyrok co do któregośkolwiek z nich (art. 85 k.k.). Jego wydanie powoduje więc zamknięcie pewnej grupy przestępstw. Jeżeli skazany w dalszym ciągu dopuszcza się czynów przestępnych, to tworzą one kolejną grupę, a zatem kolejny już zbieg, który zamknięty zostaje pierwszym skazującym wyrokiem, dotyczącym przestępstwa należącego do tej drugiej grupy. Wskazać przy tym trzeba, iż żadnego znaczenia nie mają tu daty pozostałych wyroków, w szczególności zaś te dotyczące czynów z pierwszej grupy przestępstw.

Tak więc, przy wydawaniu wyroku łącznego zasadniczego znaczenia nabiera kwestia ustalenia tego pierwszego wyroku. W dalszej zaś kolejności niezbędne jest stwierdzenie, które z przestępstw zostały popełnione przed jego wydaniem. Po ustaleniu tej okoliczności można dopiero przejść do rozważań dotyczących kary łącznej, której orzeczenie może (choć nie musi) być następstwem realnego zbiegu przestępstw. Oczywistym jest bowiem, że zbieg ten jest w tym względzie warunkiem koniecznym, jednakże nie jedynym. Drugim z nich jest bowiem orzeczenie kar jednorodzących lub podlegających łączeniu (art. 85 k.k.). Zdecydowanie podkreślić tu również należy, iż realny zbieg przestępstw jest faktem obiektywnym w tym znaczeniu, że istnieje on niezależnie od tego jakie kary za poszczególne przestępstwa zostały orzeczone oraz jakie zmiany nastąpią w sposobie ich wykonania już po uprawomocnieniu się wyroku. Okoliczności te nie mają żadnego znaczenia dla ustalenia czy zachodzi realny zbieg przestępstw oraz ustalenia,

które czyny skazanego wchodzi w jego skład. Oczywistym jest bowiem, że może zaistnieć sytuacja, w której pomimo popełnienia przez sprawcę kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym nie będzie możliwości orzeczenia kary łącznej, a zatem również i wydania wyroku łącznego.

Pierwszym chronologicznie wyrokiem, jak słusznie ustalił Sąd Okręgowy, był wyrok Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 16 marca 2010 r., II K 34/10 (pkt I części wstępnej wyroku łącznego). Zamykał on grupę przestępstw popełnionych do tej daty. Popełnione zaś do tej daty zostały - zdaniem Sądu a quo- czyny z punktów I, II, III, IV, V (kara nie podlega tu łączeniu z innymi, jednak pozostaje on w zbiegu realnym) i VI komparycji wyroku.

Jak zostało powiedziane powyżej, zbieg realny ma charakter obiektywny i Sąd nie ma wyboru, musi wziąć pod uwagę wszystkie czyny, które zostały popełnione do czasu wydania wyroku z dnia 16 marca 2010 r. Nie ma znaczenia, iż niektóre przestępstwa zostały już wcześniej objęte karą łączną, tak jak w wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 13 września 2011 r., X K 1081/11. Jeśli warunki do wydania wyroku łącznego są spełnione, to łączeniu podlegają - stosownie do ustawowego zapisu – „kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa” (art. 85 in fine k.k.). Czyny, na które wskazano w punktach a, b, c wyroku opisanego w punkcie VIII komparycji wyroku łącznego zostały popełnione przed dniem 16 marca 2010 roku. Zatem i one powinny być brane pod uwagę przy badaniu, czy pozostają one w zbiegu realnym.

Oczywiście zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie dopuszcza się możliwość tworzenia kolejnych zbiegów przestępstw, jednak wyraźnie wskazać należy, że pierwszy chronologicznie wyrok dla danej grupy przestępstw stanowi tu granicę realnego zbiegu przestępstw - odgradza zbiegi przestępstw popełnionych przed - i po tym wyroku, zamyka niejako kolejne grupy przestępstw pozostających w zbiegu (zob. wyrok SA w Szczecinie z dnia 14 grudnia 2006 r. II AKa 150/06, Lex nr 283399, wyrok SN z dnia 22 listopada 2006 r. V KK 45/06 Lex nr 202267, wyrok SN z dnia 21 stycznia 2008 r. V KK 212/07 Lex nr 377209).

Temporalną granicę dla drugiej grupy przestępstw wyznacza wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 9 czerwca 2011 r., X K 7/11 (pkt VII części wstępnej wyroku łącznego). Rozważyć zatem należy, czy czyn z punktów VIII lit. d oraz z punktu IX komparycji nie pozostają w zbiegu realnym. W dalszej zaś kolejności w zależności od ustalenia kwestii zbiegu przestępstw, konieczne będzie zajęcie stanowiska odnośnie kary.

W tej sytuacji zarzut obrazu art. 572 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie, z uwagi na okoliczności powyżej poczynione wydaje się być przedwczesny.

W ponownym postępowaniu konieczne będzie rozważenie, czy w sprawie zachodzi ewentualnie przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., skutkująca niedopuszczalnością ponownego orzekania odnośnie nowego wyroku łącznego, która aktualizuje się wtedy, gdy po wydaniu prawomocnego wyroku łącznego, lub też postanowienia o umorzeniu postępowania o jego wydanie w oparciu o przepis art. 572 k.p.k., dojdzie do ponownego rozpoznania w tym samym przedmiocie, a więc wobec tej samej osoby i co do tych samych jednostkowych wyroków skazujących. Pogląd ten jest powszechnie reprezentowany w orzecznictwie, nie budząc kontrowersji co do swojej słuszności (por. wyroki Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 r., IV KK 498/07, OSNwSK 2008/1/267; 18 lutego 2005 r., V KK 458/04, Lex nr 159367; 24 czerwca 2005 r., III KK 70/05, OSNwSK 2005/1/1264; 3 października 2005 r., V KK 151/05, Lex nr 157208).

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wydał co prawda w dniu 15 maja 2012 r., sygn. II K 64/11 wyrok łączny, jednak w postępowaniu tym nie był brany pod uwagę wyrok Sądu Rejonowego w Łąncucie z dnia 18 listopada 2011r., sygn. akt II K 375/11, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione od 28 do 29 kwietnia 2010 r. Z lektury wyroku łącznego Sądu Okręgowego (II K 64/11) wynika, iż zostały w nim objęte skazania z wyroków:

I. Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2010r., **sygn. akt II K 54/10**, za przestępstwo z art. 310 § 1 i 3 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

II. Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 16 marca 2010 r., sygn. **akt II K 34/10**, za przestępstwo z art. 284 § 1 k.k.;

III. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 11 maja 2010 r., **sygn. akt X K 800/10**, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k.;

IV. Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 1 lipca 2010 r., **sygn. akt II K 227/10**, za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem tym, w odróżnieniu od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Rzeszowie w sprawie II K 91/12, nie objęto wyroku Sądu Rejonowego

w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2011r., sygn. akt X K 533/11, za przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. popełnione w dniu 11 grudnia 2009 r.

Przy ponownym rozpoznaniu niniejszej sprawy Sąd Okręgowy uwzględni przedstawione powyżej uwagi. Jeśli natomiast zajdzie konieczność sporządzenia na piśmie uzasadnienia wyroku zadba o to, by należycie spełniało ono wszystkie warunki, a przede wszystkim w sposób logiczny, jasny i przejrzysty prezentowało tok rozumowania, który doprowadzi do określonych ustaleń, wniosków i rozstrzygnięć. Musi ono jednoznacznie wyjaśniać, jakie przestępstwa pozostają w zbiegu realnym oraz w dalszej kolejności, które kary i z jakich przyczyn podlegają lub nie podlegają łączeniu.

Mając na względzie wszystkie przedstawione powyżej okoliczności, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.